

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta, joka koskee neuvotteluvaltuutusta kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi Europolin ja Uuden-Seelannin lainvalvontaviranomaisten välistä henkilötietojen vaihtoa varten

(Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivustolla www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Euroopan komissio antoi 30. lokakuuta 2019 suosituksen neuvoston päätökseksi luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen Euroopan unionin ja Uuden-Seelannin välisestä sopimuksesta, joka koskee henkilötietojen vaihtoa Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) ja vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnasta vastaavien Uuden-Seelannin toimivaltaisten viranomaisten välillä. Sopimuksen tarkoituksena on muodostaa oikeusperusta henkilötietojen siirtämiselle Europolin ja Uuden-Seelannin toimivaltaisten viranomaisten välillä, jotta voitaisiin tukea ja lujittaa niiden toimintaa ja keskinäistä yhteistyötä vakavan kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin ehkäisemisessä ja torjunnassa ja varmistaa samalla asianmukaiset yksityisyydensuojaa, henkilötietoja sekä muita perusoikeuksia ja yksilön vapauksia koskevat suoja- ja rajoitukset.

Sellaisten henkilötietojen siirroilla, joita kerätään rikostutkinnoissa ja joita Europol edelleen käsittelee rikostiedustelutietojen tuottamiseksi, on todennäköisesti merkittävä vaikutus asianomaisten ihmisten elämään. Siksi kansainvälisessä sopimuksessa on varmistettava, että vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnan yhteydessä oikeuttaa yksityisyyteen ja tietosuojaa rajoitetaan vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu panee merkille, että Uudella-Seelannilla on vakiintunut kansallinen tietosuojalainsäädäntö ja riippumaton tietosuojaviranomainen, jolla on valtuudet valvoa myös lainvalvontaviranomaisia. Lisäksi hän arvostaa sitä, että komissio on sisällyttänyt ehdotukseen Uuden-Seelannin kanssa käytäviä neuvotteluja koskevasta valtuudesta useita nimenomaisia suosituksia, jotka tietosuojavaltuutettu on jo esittänyt lausunnossaan 2/2018, joka koskee kahdeksaa neuvotteluvaltuutusta kansainvälisten sopimusten tekemiseksi Europolin ja kolmansien maiden välistä tietojenvaihtoa varten.

Tämän lausunnon suositusten tarkoituksena on siksi selkeyttää ja tarvittaessa kehittää edelleen henkilötietojen suoja- ja rajoitustoimia ja tarkastuksia, jotka koskevat nimenomaan Uudessa-Seelannin tilannetta. Siksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee seuraavaa:

- SEUT-sopimuksen 218 artiklan nojalla annetun neuvoston päätöksen luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen on sisällettävä viittaus menettelyllisen oikeusperustan lisäksi myös asianmukaiseen aineelliseen oikeusperustaan, johon on sisällyttävä SEUT-sopimuksen 16 artikla
- käyttötarkoituksen rajoittamisen periaatteen mukaisesti suunnitellussa sopimuksessa on esitettävä selkeä luettelo rikoksista, joiden osalta henkilötietoja voitaisiin vaihtaa
- säilyttämisen rajoittamisen periaatteen käytännön täytäntöönpanon kannalta tulevassa sopimuksessa on nimenomaan määrättävä, että siirrettyjen henkilötietojen säilyttämisen tarve tarkistetaan määräajoin
- koska tiedonsaantioikeus on tärkeä muiden tietosuojaoikeuksien käyttämiselle, sopimuksessa on oltava selkeät ja yksityiskohtaiset säännöt tiedoista, joita on annettava rekisteröidyille.

Euroopan tietosuojavaltuutettu myös odottaa, että häntä kuullaan sopimusluonnoksen laatimisen myöhemmissä vaiheissa asetuksen (EU) 2018/1725 42 artiklan mukaisesti. Tietosuojavaltuutettu on käytettävissä neuvottelujen myöhemmissä vaiheissa tietojen antamista varten.

1. Johdanto ja tausta

1. Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta 11 päivänä toukokuuta 2016 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/94⁽¹⁾, jäljempänä 'Europol-asetus', annetaan erityiset säännöt Europolin tekemästä tietojen siirrosta EU:n ulkopuolelle. Sen 25 artiklan 1 kohdassa luetellaan joukko oikeudellisia perusteita, joiden nojalla Europol voisi lainmukaisesti siirtää tietoja kolmansien maiden viranomaisille. Yksi mahdollisuus olisi direktiivin (EU) 2016/680 36 artiklan mukainen komission päätös tietosuojan tason riittävydestä. Siinä komissio toteaisi, että kolmas maa, johon Europol siirtää tietoja, tarjoaa riittävän tietosuojan tason. Koska tällaisia päätöksiä tietosuojan tason riittävydestä ei tällä hetkellä ole, toinen vaihtoehto, jonka mukaan Europol voisi säännöllisesti siirtää tietoja kolmanteen maahan, olisi tehdä EU:n ja vastaanottavan kolmannen maan välillä sitova kansainvälinen sopimus, jossa esitetään henkilöiden yksityisyysdensuojaa ja muita perusoikeuksia ja -vapauksia koskevat riittävät suojatoimet.
2. Henkilötietojen säännölliselle ja jäsenmällylle vaihdolle Europolin ja Uuden-Seelannin lainvalvontaviranomaisten välillä ei tällä hetkellä ole oikeusperustaa. Europol ja Uuden-Seelannin poliisi allekirjoittivat huhtikuussa 2019 työskentelyjärjestelyn. Järjestely muodostaa kehyksen jäsenmällylle strategisen tason yhteistyölle. Siinä määrätään muun muassa suorasta ja suojatusta yhteydenpitolinjasta. Uusi-Seelanti on myös lähettänyt yhteyshenkilön Europoliin. Järjestely ei kuitenkaan ole oikeusperusta henkilötietojen vaihtamiselle.
3. Komissio katsoo, että Uusi-Seelanti olisi lisättävä ensisijaisten maiden joukkoon, ja neuvottelut olisi aloitettava jo lähiaikoina Euroopan turvallisuusagendassa⁽²⁾, terrorismin vastaista toimintaa koskevista EU:n ulkoisista toimista annetuissa neuvoston päätelmissä⁽³⁾ ja globaalistrategiassa⁽⁴⁾ määritetyn poliittisen strategian sekä EU:n lainvalvontaviranomaisten toiminnallisten tarpeiden perusteella. Se korostaa, että myös maaliskuussa 2019 tapahtuneen Christchurchin iskun jatkotoimet osoittivat, että yhteistyön tiivistäminen voi olla hyödyllistä. Uusi-Seelanti pyysi virallisesti aloitetta 23. elokuuta 2019.
4. Euroopan komissio antoi 30. lokakuuta 2019 suosituksen neuvoston päätökseksi luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen Euroopan unionin ja Uuden-Seelannin välisestä sopimuksesta, joka koskee henkilötietojen vaihtoa Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) ja vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnasta vastaavien Uuden-Seelannin toimivaltaisten viranomaisten välillä⁽⁵⁾, jäljempänä 'suositus'. Suosituksen liitteessä, jäljempänä 'liite', määritetään neuvoston neuvotteluohjeet Euroopan komissiolle eli tavoitteet, jotka komission olisi pyrittävä EU:n puolesta neuvotteluissa saavuttamaan.
5. Sopimuksen tarkoituksena on muodostaa oikeusperusta henkilötietojen siirtämiselle Europolin ja Uuden-Seelannin toimivaltaisten viranomaisten välillä, jotta voitaisiin tukea ja lujittaa Uuden-Seelannin ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimintaa sekä niiden keskinäistä yhteistyötä vakavan kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin ehkäisemisessä ja torjunnassa ja varmistaa samalla asianmukaiset yksityisyysdensuojaa, henkilötietoja, perusoikeuksia ja yksilön vapauksia koskevat suojatoimet⁽⁶⁾.
6. Asetuksen 2018/1725 42 artiklan 1 kohdan mukaan komission on kuultava Euroopan tietosuojavaltuutettua annettuaan ehdotuksen suositukseksi neuvostolle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan mukaisesti, kun sillä on vaikutus yksilöiden oikeuksien ja vapauksien suojeluun henkilötietojen käsittelyssä.
7. Lisäksi Europol-asetuksen 35 artiklassa säädetään, että "komission olisi voitava tarvittaessa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725 mukaisesti kuulla Euroopan tietosuojavaltuutettua ennen neuvottelemista [Europolin ja kolmannen maan välillä tehdystä, henkilötietojen vaihdon mahdollistavasta] kansainvälisestä sopimuksesta tai neuvottelujen aikana".
8. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että häntä on konsultoitu Euroopan komission antamasta suosituksesta, ja odottaa, että viittaus tähän lausuntoon sisällytetään neuvoston päätöksen johdanto-osaan. Käsillä oleva lausunto ei estä Euroopan tietosuojavaltuutettua tekemästä muita huomioita, jotka voivat olla tarpeen myöhemmässä vaiheessa saatavilla olevien lisätietojen perusteella.

⁽¹⁾ EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Neuvoston asiakirja 10384/17, 19.6.2017.

⁽⁴⁾ Jaettu näkemys, yhteinen toiminta: vahvempi Eurooppa – Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia <http://europa.eu/globalstrategy/en>

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Katso liitteen neuvotteluohje 1.

4. Päätelmät

27. Sellaisten henkilötietojen siirroilla, joita kerätään rikostutkinnoissa ja joita Europol edelleen käsittelee rikostiedustelutietojen tuottamiseksi, on todennäköisesti merkittävä vaikutus asianomaisten ihmisten elämään, koska tietoja voidaan käyttää vastaanottavassa maassa syytteen nostamisessa ja ajamisessa maan lainsäädännön mukaisesti. Siksi kansainvälisessä sopimuksessa on varmistettava, että yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevia oikeuksia rajoitetaan vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa vain silloin, kun se on ehdottoman välttämätöntä.
28. Euroopan tietosuojavaltuutettu suhtautuu myönteisesti neuvotteluvaltuuksiin sisältyvään tavoitteeseen varmistaa perusoikeuksien kunnioittaminen ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen periaatteiden noudattaminen. Niitä ovat erityisesti perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistettu oikeus yksityis- ja perhe-elämään, 8 artiklassa vahvistettu oikeus henkilötietojen suojaan ja 47 artiklassa vahvistettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen. Euroopan tietosuojavaltuutettu arvostaa myös sitä, että komissio on sisällyttänyt ehdotettuihin valtuuksiin Uuden-Seelannin kanssa käytäviä neuvotteluja varten useita nimenomaisia suosituksia, jotka tietosuojavaltuutettu on jo esittänyt lausunnossaan 2/2018, joka koskee kahdeksaa neuvotteluvaltuutusta kansainvälisten sopimusten tekemiseksi Europolin ja kolmansien maiden välistä tietojenvaihtoa varten.
29. Tässä lausunnossa annettavien Euroopan tietosuojavaltuutetun suositusten tarkoituksena on selkeyttää ja tarvittaessa kehittää edelleen tulevan sopimuksen henkilötietojen suojaa koskevia suojatoimia ja tarkastuksia, jotka koskevat henkilötietojen suojaa nimenomaisesti Uudessa-Seelannissa. Ne eivät estä Euroopan tietosuojavaltuutettua tekemästä lisäsuosituksia, joita se voi antaa neuvottelujen kuluessa saatavien lisätietojen perusteella.
30. Siksi Euroopan tietosuojavaltuutettu toistaa aikaisemmissa lausunnoissaan (7) esittämänsä kannan, jonka mukaan SEUT-sopimuksen 218 artiklan nojalla annettuun neuvoston päätökseen luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseksi tulee sisältyä viittaus menettelyllisen oikeusperustan lisäksi myös asianmukaiseen aineelliseen oikeusperustaan, johon on sisällyttävä SEUT-sopimuksen 16 artikla. Seuraavaksi käyttötarkoituksen rajoittamisen periaatteen mukaisesti tulevassa sopimuksessa on esitettävä selkeä luettelo rikoksista, joiden osalta henkilötietoja voitaisiin vaihtaa. Lisäksi säilyttämisen rajoittamista koskevan periaatteen käytännön toteuttamisen varmistamiseksi tulevassa sopimuksessa on nimenomaan määrättävä, että siirrettyjen henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarvetta tarkistetaan määräajoin. Lopuksi, koska tiedonsaantioikeus on erityisen tärkeä muiden tietosuojaoikeuksien käyttämiseksi, Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa, että tarvitaan selkeät ja yksityiskohtaiset säännöt tiedoista, joita on annettava rekisteröidyille.
31. Euroopan tietosuojavaltuutettu on komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin käytettävissä prosessin myöhemmissä vaiheissa neuvojen antamista varten. Tämän lausunnon sisältämät huomautukset eivät estä Euroopan tietosuojavaltuutettua esittämästä lisähuomautuksia, jotka voivat olla tarpeen muiden kysymysten noustessa esiin. Ne käsitellään, kun lisätietoja on saatavilla. Tämän vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu odottaa, että häntä kuullaan myöhemmin sopimusluonnoksen määräysten osalta ennen lopullisen sopimuksen tekemistä.

Bryssel, 31. tammikuuta 2020.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
Euroopan tietosuojavaltuutettu

---

(7) Ks. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto 6/2019, joka koskee neuvotteluvaltuutusta sopimuksen tekemiseksi EU:n ja Japanin välisestä matkustajarekisterin tietojen siirrosta ja käytöstä, Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto 2/2019, joka koskee valtuutusta neuvotella Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välisestä sähköisen todistusaineiston rajatylittävää saatavuutta koskevasta sopimuksesta, ja Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto 3/2019, joka koskee osallistumista tietoverkkorikollisuuteen liittyvän Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin. Lausunnot ovat saatavilla englanniksi osoitteessa https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en